

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania D. C.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu
o prawo do emerytury górniczej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19
marca 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 13 lipca 2022 r., sygn. akt III AUa 1343/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

D. C. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu z dnia 25 lipca 2017 r. odmawiającej prawa do emerytury górniczej.

Wyrokiem z dnia 30 października 2018 r., III U 795/17, Sąd Okręgowy w Koninie oddalił odwołanie. Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 26 lutego 2020 r., uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Koninie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 26 października 2020 r., III U 505/20, Sąd Okręgowy w Koninie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał D. C. prawo do emerytury górniczej, poczynając od daty

nabycia uprawnień, tj. 1 czerwca 2017 r. (pkt I) i zasądził organu rentowego na rzecz odwołującego się 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący się od 16 maja 1989 r. do 30 czerwca 2003 r., pracując w Oddziale [...] Zakładu Robót Górniczych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał pracę przy konserwacji antykorozyjnej konstrukcji przenośników taśmowych, stacji napędowych. W 9-osobowej brygadzie remontowej zajmującej się tymi pracami był jeden malarz i był nim odwołujący się. Zajmował się malowaniem antykorozyjnym tych elementów, po ich piaskowaniu przez inną grupę wyszkolonych pracowników. Wszystkie prace były wykonywane na odkrywce.

Zdaniem Sądu Okręgowego, taką samą pracę odwołujący się wykonywał od 1 lipca 2003 r. w ramach Oddziału RM, z tym że oprócz prac remontowych na przenośnikach, brał udział w planowych remontach koparek i zwałowarek. W czasie remontów planowych koparka pozostawała na odkrywce, w pobliżu prowadzonych prac górniczych, ale była wyłączona z urabiania. Pracę tę odwołujący się wykonywał do 1 marca 2005 r.

Od 1 marca 2005 r. stanowisko pracy odwołującego się określono jako starszy malarz konstrukcji stalowych - spawacz, a od 1 sierpnia 2005 r. - mistrz ślusarz-spawacz w Oddziale RM, natomiast od 1 maja 2008 r. - mistrz ślusarz-spawacz na odkrywce. Natomiast z dniem 1 marca 2009 r. stanowisko pracy odwołującego się określono jako rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne w przodku - spawacz w tym samym Oddziale, bez zmiany zakresu czynności. W tych okresach odwołujący się wykonywał pracę w Oddziale remontowym RM. W zdecydowanej większości były to prace remontowe planowe, wykonywane na koparkach wyłączonych z urabiania, wykonywane były także na przenośnikach i innych urządzeniach na odkrywce.

Sąd Okręgowy uznał, że okresy pracy odwołującego się od 16 maja 1989 r. do 30 czerwca 2003 r. w pełnym wymiarze i następnie od 1 lipca 2003 r. do 1 sierpnia 2003 r. na stanowiskach: malarza antykorozyjnego, malarza antykorozyjnego - spawacza są pracą górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.; dalej ustawa emerytalna) i załącznika nr 2 pkt 32 - rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8; dalej rozporządzenie z dnia 23 grudnia 1994 r.). Okres pracy odwołującego się od 1 sierpnia 2003 r. do 19 kwietnia 2017 r. na stanowisku spawacza w Oddziale RM, w stałych grupach remontowych przy remontach planowych na koparkach wyłączonych z urabiania, jak i na przenośnikach i innych urządzeniach jest, w ocenie Sądu Okręgowego, okresem pracy górniczej liczonej pojedynczo - w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej i załącznika nr 2 pkt 32 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. Sąd Okręgowy stwierdził, że uwzględnienie powyższych okresów pracy górniczej zwykłej od 16 maja 1989 r. do 30 czerwca 2003 r., od 1 lipca 2003 r. do 1 sierpnia 2003 r. oraz od 2 sierpnia 2003 r. do 17 kwietnia 2017 r. pozwala na ustalenie, że odwołujący się wykazał 25 lat pracy górniczej.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 13 lipca 2022 r., zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie oraz orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, potwierdził się zarzut braku wszechstronnej oceny zebranego materiału i przekroczenia zasad oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Podkreślił, że z ustawowej definicji pracy górniczej jasno wynika, że nie każda praca na odkrywce w kopalni węgla brunatnego jest pracą górniczą, nawet jeżeli została wymieniona w załączniku nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. Praca wykonywana na stanowisku wymienionym w tym wykazie stanowi pracę górniczą uprawniającą do emerytury górniczej tylko wówczas, gdy odpowiada rodzajowi pracy określonemu w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy błędnie uznał za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej pracę wykonywaną przez odwołującego się od 16 maja 1989 r. do 30 czerwca 2003 r. Nie była to praca przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych (ani też praca przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złożeń, ani przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego). Odwołujący się

należał do brygady zajmującej się remontami, nie zajmował się bieżącą konserwacją urządzeń wydobywczych. Wykonywał pracę malarza antykorozyjnego, głównie przy remontach przenośników. W tym czasie wykonywał prace związane z zabezpieczeniem antykorozyjnym (czyszczenie, piaskowanie, malowanie konstrukcji stalowych na koparkach i zwałowarkach) głównie na odkrywkach kopalni w ruchu zakładu górniczego, ale także w warsztacie, czyli poza terenem odkrywki. Z zeznań świadków wynika, że praca odwołującego się odbywała się podczas remontów planowanych, a więc przy wyłączonej z eksploatacji maszyny podstawowej czy innych urządzeń. Nie były to bieżące remonty, o których mowa w pkt 32 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r., ale wcześniej zaplanowane remonty skutkujące wyłączeniem danej maszyny z ruchu. Oddział SM-2, do którego przynależał odwołujący się, był oddziałem urządzeń mechanicznych i generalnie zajmował się przenośnikami do montażu i demontażu, w eksploatacji miał mniejszy udział, ponieważ eksploatacją bieżącą zajmowały się inne służby. Praca odwołującego się polegała na malowaniu antykorozyjnym demontowanych i montowanych przenośników taśmowych przed oddaniem ich do eksploatacji, natomiast bieżącą eksploatacją zajmowały się inne służby.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że pojęcie bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, o którym mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej oraz w pkt 32 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. obejmuje czynności wykonywane podczas codziennej pracy tych urządzeń, niezbędne do zapewnienia ciągłości ich pracy. Należy więc wyłączyć z tego pojęcia remonty planowe oraz inne remonty, podczas których maszyna nie jest w ruchu.

Z tych względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku skarżący zarzucił:

I. rażące naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej jego wykładni oraz niewłaściwym zastosowaniu przez nieuwzględnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności oraz ocenę znajdującego się materiału dowodowego bez jego wszechstronnego rozważenia, a dokładniej:

- naruszenie art. 50c w związku z art. 50a ust. 2, art. 50b oraz art. 51 ust. 1 pkt 4, art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przez uznanie, że w spornych

okresach odwołujący się nie wykonywał pracy górniczej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym - przez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, „iż wykonywana przez ubezpieczonego praca polegająca m.in. pracy na odkrywce nie spełnia ustawowych warunków pracy górniczej wskazanej w tym przepisie, i nieuwzględnieniu dowodów to potwierdzających tj. opinii biegłego, zeznań, świadków”;

II. naruszenie przepisów postępowania:

- art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez oparcie wyroku jedynie w oparciu o własne przekonania Sądu, a nie na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sprawie, co w konsekwencji skutkowało błędnym uznaniem, że wykonywana przez odwołującego się praca w spornym okresie nie była pracą górniczą;

- art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c., przez sporządzenie przez Sąd Apelacyjny uzasadnienia „w sposób nieprzekonywujący” ze względu na „brak wyjaśnienia na jakiej podstawie Sąd Apelacyjny w Poznaniu uznał, iż ubezpieczony nie wykonywał pracy górniczej, przy pominięciu oceny zgromadzonego materiału dowodowego w postaci m.in. zeznań świadków, powołania dowodu z opinii biegłego, mimo wyroku Sądu pierwszej instancji przyznającego D. C. prawa do emerytury górniczej”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na jej oczywistą zasadność. Podkreślił, że Sąd drugiej instancji, wbrew treści art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c., dokonał samodzielnej, opartej na własnym przekonaniu oceny, czy pracę, która wykonywał skarżący, można uznać za pracę górniczą, przy czym ocena ta wymagała wiadomości specjalnych. W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji przeprowadzony został dowód z opinii biegłego, która spełniała wymogi przewidziane przepisami prawa, mimo to Sąd z niezrozumiałych przyczyn wyraził całkowicie odmienny pogląd co do kwestii kluczowych w sprawie, nie powołując kolejnego biegłego. Sąd drugiej instancji, wbrew ustaleniom Sądu pierwszej instancji uznał, iż odwołujący się nie wykonywał pracy górniczej, i tym samym wypowiedział się samodzielnie co do kwestii rozstrzygających w postępowaniu, a bezwzględnie wymagających opinii biegłego z zakresu górnictwa, bez jednoczesnego dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii lub dowodu z opinii innego biegłego w celu ewentualnego

usunięcia powstałych wątpliwości. Naruszenie wspomnianych przepisów polegało na oparciu zaskarżonego wyroku na własnym przekonaniu, pomimo że okoliczności sprawy wymagały zasięgnięcia opinii biegłego sądowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK

70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołuje się na obrazę art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. i podkreśla, że naruszenie tych przepisów nastąpiło na skutek oparcia zaskarżonego wyroku na własnym przekonaniu, pomimo że rozstrzygnięcie sprawy wymagało zasięgnięcia opinii biegłego sądowego.

Należy w związku tym zwrócić uwagę, że przepisy te nie zostały ujęte w podstawach kasacyjnych. Tymczasem kontrola Sądu Najwyższego co do trafności przyjętej wykładni lub zastosowania określonego przepisu może dotyczyć jedynie przepisów ujętych w podstawach kasacyjnych, ponieważ zgodnie art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw (jedynie nieważność postępowania bierze pod uwagę z urzędu). Niemożliwe jest więc przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na okoliczności, które wykraczają poza podstawy tego środka zaskarżenia, a więc nie mogą być uwzględnione przy jego rozpoznaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., II PK 287/13, LEX nr 2008658; z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ms]